Falitál - báró Lipthay Béla budai palotájának ebédlőjéből, chinoiserie dekorral

Kerámia- és üveggyűjtemény

Leltári szám:	9528
Gyár / műhely:	Zsolnay-gyár (Pécs)
Készítés ideje:	1875
Készítés helye:	Pécs
Jelzés:	hátoldalán masszába nyomva: Z. W. PÉCS; 220 (formaszám)
Anyag:	finomfajansz (keménycserép)
Technika:	sablonnal korongozott; színes mázakkal festett
Méretek:	átmérő: 31 cm

A tál egy összesen 27 darabból álló sorozat része (ltsz. 9519-9545), melyet báró Lipthay Béla (1827-1899) özvegye, Mack Amália (1840-1915) 1908-ban ajándékozott az Iparművészeti Múzeumnak.

A sorozatot Lipthay Béla rendelte meg a Zsolnay-gyártól 1875-ben , s budai palotájának ebédlőjében helyezte el a falitálakat. A báró megrendeléséről Zsolnay Teréz is ír emlékirataiban az 1875. év eseményei kapcsán: "*Ugyanebben az időben készült Lipthay báró ebédlőjébe egy finom fazekas technikával kivitelezett, magyaros díszítésű tálsorozat... A műértő Lipthay ezután a gyár első mecénásainak egyike lett. Megértette a honi vállalkozás első zsenge hajtásának báját és a bennük rejlő nagy ígéretet.*" (Zsolnay Teréz - M. Zsolnay Margit: *Zsolnay*. Bp. 1974, 58.)

A tálak adományozásáról Radisics Jenő, az Iparművészeti Múzeum igazgatója így számolt be a Magyar Iparművészet hasábjain: "*Özv. báró Lipthay Béláné, intézetünk egyik patrónusa, mint mindig, úgy ezúttal is érdekes ajándékkal kedveskedett: 27 darab, Zsolnay Vilmostól való tálat küldött, abból a korszakából a mesternek, amikor még küzdött, s művészi stílje még kialakulva nem volt. E tálakat néh. Lipthay Béla báró, aki hazánk művészetének minden kezdeményező lépését figyelemmel kísérte, annak érdekében élőszóval s tettel küzdött, rendelte volt meg támogatáskép Zsolnaynál."*

A világos színű kőedénymasszából korongozott, falra akasztható tányérok formája azonos: a peremük széles és sima, öblük lapos, hátoldalukon alacsony talpgyűrű, két-két furattal. Mindegyik tányér előoldalára más és más díszítést festettek, változatos technikákkal, ólom és ón tartalmú mázakkal, némelyik darab aranyozott is. Egy-egy tányér ornamentikáját a történelmi Magyarország különféle földrajzi egységein élő, különböző etnikumú csoportjainak hagyományos mintái alkotják. A felvidéki libetbányai és a mohácsi népi fazekasság jellegzetes motívumait éppúgy felismerhetjük köztük, mint a baranyai szökrönyök szigorúan geometrikus ábráit, valamint a letűnt századokban meghonosodott díszítményeket, a habán fajanszművesség és az úri hímzés virágszálait. A sorozathoz hasonló alapformájú, kínai és japán virágmintákkal festett fali tálak is tartoznak. Mindez jól tükrözi a Zsolnay család első néprajzi gyűjtőmunkáinak eredményeit, Zsolnay Vilmos korabeli célkitűzéseit. A tálsorozatban egyaránt fellelhetőek a felvidéki, erdélyi, alföldi és baranyai motívumok, a habán művesség felújítása, a hűséges másolás, a variálás és az eredetitől eltérő technikai újrafogalmazás.

Irodalom

- Szerk.: Papp Katalin, Tóth Ferenc Tibor: *Távoli fények, közelítő színek. A régi japán művészet és a modern látásmód*. Szombathelyi Képtár, Szombathely, 2007. - p. 93., 144.
- Horváth Hilda: *Kincsünk a nemzeté. (Kiállítási vezető.)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2001. - p. 5.
- Szerk.: Fejős Zoltán: *Időképek*. Néprajzi Múzeum, Budapest, 2001. - p. 156-157. (Csenkey Éva)
- a kiállítást rendezte: Batári Ferenc, Vadászi Erzsébet: *Historizmus és eklektika. Az európai iparművészet stíluskorszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1992. - Nr. 235.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

- Radisics Jenő: Az Orsz. Magyar Iparművészeti Múzeum gyűjteményének gyarapodása. *Magyar Iparművészet*, 11. (1908). 1908. - 305-310.

